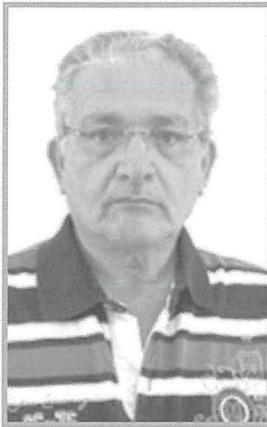

Id-Drawwa tat-tberik tal-Animali fis-Saqqajja

Joseph Camilleri
BA, DEAM, M.Ed(PL & Mgt)

Is-17 ta' Jannar hija l-festa liturgika ta' Sant'Anton Abbati. Guido Lanfranco jsejjaħ lil dan il-qaddis: "protettur f'bosta sitwazzjonijiet" iż-że다 hu l-aktar magħruf bhala l-protettur tal-animali. Jekk dan il-jum jiġi matul ġurnata tax-xogħol, il-festa tiġi cċelebrata fit-tieni Hadd ta' Jannar. Il-festa ewlenija ta' Sant'Anton Abbati ssir fil-knisja konventwali ta' San Mark, knisja mmexxija mill-Patrijiet Agostinjani ġewwa r-Rabat, bieb ma' bieb mas-Saqqajja, ir-Rabat. Wieħed jista' jifhem għaliex din il-festa żviluppat bil-kbir fir-Rabat.

Din il-lokalità hija c-ċentru ewljeni tal-kampanja Maltija. Hawn kont issib komunità kbira ta' bdiewa u raħħala. Barra minn hekk, ir-Rabat kien iċ-ċentru tal-partijiet ta' fuq ta' Malta. Għalhekk, f'dawk iż-żminijiet fejn il-meZZI tat-trasport kien iż-żiemel, il-bagħal jew il-ħmar, ħafna familji li kien ikollhom xi annimali biex jivvjaġġaw, kienu jiltilqu r-Rabat nhar ta' Hadd. Ir-Rabat sar iċ-ċentru fejn dawn jistgħu jiltaqgħu. Hawn il-bidwi u r-raħħal kien jiltaqqa' biex jgħid kelmejn ma' sħabu u biex jiġibor xi tagħrif fuq il-ħajja li tkun għaddejja f'dawk iż-żminijiet. Il-festa ta' Sant'Anton Abbati kienet tiġi organizzata mill-fratellanza ta' dan il-qaddis li kellha s-sede ta' tagħha fil-knisja Agostinjana ta' San Mark.

Il-Fratellanza ta' Sant'Anton Abbati

Il-Fratellanza ta' dan il-qaddis kienet digħi mwaqqfa fl-1629. Dan nafuh mid-dokument tal-bidu tas-seklu sbatax. Patri Mark Cauchi u Dr Simon Mercieca kitbu: "Fl-20 ta' Ġunju 1629 il-fratelli kien taw 10 skudi lill-komunità tal-Patrijiet għall-lunetta tal-kappella tal-arta ta' Sant'Anton. Iż-że다 din il-kappella ma kinetx għadha meqjusa bħala propjetà tagħhom." ² Il-fratellanza ta' Sant'Anton Abbati għandha vara ta' dan il-qaddis li jingarr fil-purċissjoni li ssir f'jum il-festa. Din giet skolpita minn Xandru Farrugia (1791-1871) fiż-Żejtun. Il-vara kienet lesta u ttieħdet ir-Rabat fid-9 ta'

Novembru 1806. Din hi xogħol fl-injam u meta wieħed iqis id-data ta' meta saret wieħed jinduna li kienet waħda mill-ewwel xogħliji li kien għamel dan l-iskultur Żejtuni.³

Il-festa ta' Sant'Anton Abbati matul iż-żmien

Il-festa ta' dan il-qaddis tiġi cċelebrata żewġt Ihud qabel il-festa tal-Konverżjoni ta' San Pawl li tiġi cċelebrata fil-Katidral Metropolitan tal-Imdina. Il-festa kienet tibda bl-ewwel u t-tieni għasar. Wara filgħodu kienet isir il-quddiesa solenni. Fl-ġħaxra u nofs ta' filgħodu kien issir it-tberik tal-animali. Fil-ġħaxja l-festa kienet tkompli b'paniġierku u wara kienet toħroġ il-purċissjoni. Meta l-purċissjoni kienet tidħol, kienet titkanta l-antifona ta' Sant'Anton Abbati u tingħata l-Barka Sagreementali.⁴

Grazzi ta' ittra⁵ li dehret fil-gazzetta Malta Tagħna sirna nafu xi ħaġa aktar fuq din il-festa. Wieħed belti mar l-Imdina biex iqatta' jum tal-Hadd hemm. Inzerta li kienet qed issir il-festa ta' Sant'Anton Abbati. Meta wasal is-Saqqaja sab numru sabiħ

L-istatwa ta' Sant'Anton Abbati xogħol ta' Xandru Farrugia, waqt il-purċissjoni f'jum il-festa tiegħu

ta' nies, tant li qabbilha mal-festa principali tal-Imnarja. Hu jgħidilna li l-festa kellha lil Kanonku V. Vella bħala prokuratur. Il-Belti jkompli jgħidilna li l-festa kienet qabdet l-art sewwa fost in-nies. Hu jsemmi wkoll iċ-ċeremonja tat-tberik tal-annimali. Il-kappella ta' Sant' Anton Abbatil fil-knisja ta' San Mark kienet imżejja bid-damask ⁶ u fuq l-altar tal-kappella, f'dik is-sena, kien qed iż-żanġu erba' statwetti tal-Eremi. Dawn l-istawtewi saru minn Mastru Karm minn Hal Qormi. Filgħaxija kien hemm prietka minn Patri Agostinjan Patri Ambroġ Tonna u purċiżżoni. Il-belti jsemmi wkoll is-sehem tal-Banda L'Isle Adam. Din il-banda daqqet sew filgħodu u sew filgħaxija.

Fis-snin sittinijiet tas-seklu għoxrin kien hemm il-biża' li din il-festa tispicċa. Kien hemm bżonn ta' tibdil. Il-festa baqgħet issir żewgt iħdud qabel il-festa pawlina tal-Katidral tal-Imdina. Il-festa bdiet tifta b'quddiesa kantata u wara bdiet toħroġ il-purċiżżoni bil-vara tal-qaddiż. Id-dawra tal-purċiżżoni saret waħda la twila u lanqas qasira. Bdiet tgħaddi minn dawn it-toroq – Santu Wistin, Britannika (illum Repubblika), Irjali, is-Saqqa, il-Mużew u Vjal Santu Wistin. Il-vara bdiet tithallha fuq iz-zuntier meta l-purċiżżoni kienet tispicċa u jdawruha biex thares lejn in-nies. F'dak il-ħin, issir iċ-ċeremonja tat-tberik tal-annimali. Filgħaxija issir quddiesa letta li jkun fiha prietka. Wara jkun hemm funzjoni u ċelebrazzjoni Ewkaristika.⁷

Dawn iż-żminijiet, il-knisja konventwali ta' San Mark tkun armata bi ffit damask, haġa tradizzjonali għall-festi sekondarji fil-knejjes ewlenin Maltin u Għawdex. L-artal ta' Sant' Anton Abbatil jkun imżejjen. Dan jinsab wieħed mill-aktar qrib tal-ħalli maġġur u quddiem l-ħalli tal-Madonna taċ-Ċintura. Il-vara tkun armata fuq bankun fil-korsija tal-knisja. Il-festa tibda b'quddiesa. Waqt li tkun għaddejja l-quddiesa, quddiem il-knisja jibdew jingħabru n-nies flimkien mal-annimali żgħar tagħhom. Xi wħud ikollhom ħamien, qtates, klieb, għasafar u annimali domestiċi oħra. Dawn in-nies jingħabru biswit bejn l-erba' statwi tal-ġebel, statwi li jippreżentaw qaddisin marbutin mal-Ordni Agostinjan, fosthom il-Madonna taċ-Ċintura u Santu Wistin. F'partijiet oħra, qrib il-knisja jibdew jingħabru sidien bl-annimali kbar bħal żwiemel, ħmir u bgħula. Hafna miż-żwiemel, bgħula u ħmir ikunu mżejna biż-żigarelli u ġmiemel. Dawn ikunu ta' kull leww⁸.

Il-purċiżżoni

Wara l-quddiesa tibda toħroġ il-purċiżżoni bil-vara ta' Sant' Anton Abbatil, xogħol Xandru Farrugia. Il-purċiżżoni toħroġ mill-knisja u tibda t-triq

Il-Banda L'Isle Adam tikkumpanja l-purċiżżoni ta' Sant' Anton.

tagħha fil-toroq ta' madwar il-knisja konventwali ta' San Mark. Barra l-membri tal-Arċikonfraternitā ta' Sant' Anton Abbatil u tal-Madonna taċ-Ċintura, ikun hemm xi patrijiet Agostinjani u l-banda L'Isle Adam tar-Rabat. Il-membri tal-Arċikonfraternitā jkollhom il-muzzetta sewda bis-salib simboliku ta' Sant' Anton Abbatil. Wara ffit il-purċiżżoni tibda dieħla fil-knisja. Meta tasal il-vara, din tinżamm fuq iz-zuntier u l-bandisti tal-banda L'Isle Adam jieħdu posthom qrib il-knisja jdoqqu marċijiet ferrieħa. Daqqa waħda tifforma purċiżżoni ta' annimali kbar. Din timxi mit-triq ta' quddiem il-knisja konventwali. Fuq quddiem ikun hemm xi pulizija fuq iż-żwiemel tal-kavallerija. Warajhom, ikun hemm is-sidien taż-żwiemel, ħmir u bgħula li jibdew jimxu bil-mod il-mod lejn il-knisja. Kif jaslu jsibu xi patrijiet Agostinjani u l-vara ta' Sant' Anton Abbatil. Biswit il-patrijiet ikun hemm, fuq mejda xi tazzi, medalji u anke platt xgħir. Membru tal-Arċikonfraternitā jkollu is-santi ta' Sant' Anton Abbatil⁹.

Wieħed wieħed, is-sidien tal-annimali l-kbar jersqu lejn il-patrijiet li mal-ewwel jibdew ibierku l-annimali. Il-platt xgħir jitressaq lejn ħalq l-annimal biex jiekol ffit minnu. Lis-sid ikun hemm is-santi tal-qaddis u xi buskuttelli. Din il-parti tal-purċiżżoni hija mimlija kulur, moviment u ħsejjes. Xi wħud mis-sidien ikunu fuq karrettuni li jkollhom xi annimali oħra fuqhom. Xi annimali jkunu tassew sbieħ imżejja biż-żigarelli u maż-żiffa jibdew jilaghbu. Xi annimali jibdew jibżgħu u jagħmlu xi fratterija. Wara l-annimali l-kbar jiġu dawk iż-żgħar. Jibdew telghin sew tfal u sew kbar bl-annimali. Il-banda Rabtija tkompli bid-daqq tagħha li timla l-arja b'ferħ, ferħ sabiħ tal-ġurnata.

L-ġheruq

Din il-festa tmur lura għaż-żmien l-Ordni ta' San Ģwann. Guido Lanfranco kiteb li: “..(Kavallieri) kellhom devvozzjoni lejh, tant li l-ewwel knisja l-Belt (Tal-Vitorja) hija dedikata lilu¹⁰.“ Barra minn

Il-Fratelli tal-Arċikonfraternitā ta' Sant'Anton Abbi, jakkumpanjaw il-purċissjoni f'jum il-festa.

hekk, dawn il-Kavallieri weldu drawwa: "Billi protettur tal-annimali kienu jibagħtu ż-żwiemel, bghula u ħmir tagħhom għat-tberik mill-Agostinjani tar-Rabat, fejn hemm fratellanza ta' Sant'Anton Abbi¹¹."

Iż-żwiemel tal-iskuderija tal-Gran Mastru kien jħallu l-palazzi tal-Gran Mastru biex jibdew il-purċissjoni tat-tberik tal-annimali. Dawn issewwieqa kieno johorġu bil-karozzella tal-Gran Mastru. Din kienet tkun l-attrazzjoni tal-festa. Mhux iż-żwiemel u l-karozzella tal-Gran Mastru biss kieno jieħdu sehem, kien hemm ukoll żwiemel u karozzelli tal-isqof, tal-Inkwiżitur, tad-dinjitarji tal-Ordni u anke tal-familji nobblitarji Maltin. Kienet tkun xalata ta' mħatri min kellu l-isbaħ sett ta' żwiemel u l-isbaħ u l-aktar karozzella komda. Naturalment anke l-bdiewa kieno jieħdu sehem f'dawk iż-żminijiet. Il-bdiewa kieno jkunu fuq wara tal-purċissjoni¹².

Milli jidher il-Gran Mastru ma tantx xtaq liż-żwiemel iħallu l-istalel tagħhom. Tant li fl-1774 harget ordni mill-palazz majistrali li minflok iż-żwiemel u l-karozzella jħallu l-palazz qassis imur ibrikom fl-istalel¹³. Din ma tantx niżlet sewwa mal-poplu u d-drawwa reġġħet kompliet bħal qabel.

Id-drawwa tat-tberik tinfirex

Billi kien hawn numru kbir ta' żwiemel biex tintużaw ghall-ġarr tan-nies, iċ-ċeremonja tat-tberik tal-annimali daħlet fil-Belt Valletta¹⁴. Guido Lanfranco kiteb: "meta (kavallieri) marru l-Belt it-tberik beda jsir quddiem tal-Vitorja dedikata lilu. Dam isir hemm sas-snин hamsin¹⁵ (tas-sekul għoxrin)." Din iċ-ċeremonja bdiet issir quddiem il-knisja tal-Vitorja. It-tberik tal-annimali daħlet ukoll fuq il-gżira ta' Tliet Għoljet, sewwasew fix-Xagħra¹⁶. Hawn kien hemm id-drawwa li jitqassam inbid u hobż¹⁷. Dawn l-aħħar snin fuq il-gżira ta' Malta din id-drawwa daħlet fil-Mosta¹⁸ quddiem il-kappella ta' Sant'Anton Abbi u fin-Naxxar¹⁹

Mument waqt it-tberik tal-annimali f'jum il-festa ta' Sant'Anton Abbi quddiem il-knisja ta' San Mark.

quddiem l-Oratorju. Hal Lija²⁰ wkoll daħħal fixxena, u iċ-ċeremonja bdiet issir quddiem il-knisja parrokkjali l-antika tas-Salvatur. Ċentri oħra li daħlu din iċ-ċeremonja huma Santa Venera, San Ġiljan, iż-Żejtun, Ghajnsielem u Tas-Sliema²¹. Iċ-ċeremonji ma ntrabtux ma' Sant'Anton Abbi iżda daħħlu wkoll xi qaddisin, l-aktar ma' San Frangisk t'Assisi.

Dawn it-tip ta' ċeremonji jsiru mhux Malta u Ĝħawdex biss iżda wkoll fl-Italja speċjalment fi Sqallija.

Referenzi

- ¹ Lanfranco G., Drawwiet u tradizzjonijiet Maltin, Publikazzjonijiet Indipendenza, Malta 2001, p 170.
- ² Cauchi M., Mercieca S., Vetustior Glorior, Horizons, 2015, p 268.
- ³ Cauchi M., Mercieca S., op cit, pp 371-372.
- ⁴ Cauchi M., Mercieca S., ...op cit, p 453.
- ⁵ Ittra li dehret fil-gazzetta Malta Tagħna tal-25-1-1908. Din l-ittra nstabet mis-Ser Jeremy Debono. Ta' dan ngħidlu grazzi.
- ⁶ Id-damask kien biss fil-kappella ta' Sant'Anton Abbi. Il-bqija tal-knisja kienet bla damask. Tant il-Belti jikkummenta fuq dan il-punt u hemm il-possibilità li kiteb l-ittra biex juri l-ideja tiegħu dwar in-nuqqas tad-damask mal-bqija tal-hitan tal-knisja.
- ⁷ Cauchi M., Mercieca S., op cit, p 454.
- ⁸ Cassar Pullicino J., Traditional blessing of animals, Malta this month, January 1994, p 37.
- ⁹ Cassar Pullicino J., ... op cit.
- ¹⁰ Lanfranco G., op cit.
- ¹¹ Lanfranco G., op cit.
- ¹² Cassar Pullicino J., ... op cit.
- ¹³ Lanfranco G., op cit.
- ¹⁴ Cassar Pullicino J., ... op cit.
- ¹⁵ Lanfranco G., op cit.
- ¹⁶ Cassar Pullicino J., ... op cit.
- ¹⁷ Lanfranco G., ... op cit.
- ¹⁸ Cassar Pullicino J., ... op cit.
- ¹⁹ Cassar Pullicino J., ... op cit.
- ²⁰ Cassar Pullicino J., ... op cit.
- ²¹ Cassar Pullicino J., ... op cit.